

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14#Text>.
2. Базов, В. П. (2018). *Міжнародне кримінальне право* (Навч. посіб.). Київ: Юрінком Інтер. Доступ через каталог НБУВ: <https://surl.li/crogmp>
3. Костенко, О. М. (2020). *Кримінальне право України. Особлива частина* (Навч. посіб.). Київ: Алерта. Доступ через каталог НБУВ: <https://surl.lu/nkjcsi>
4. Cassese, A. (2013). *International Criminal Law* (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press. URL: <https://surl.cc/jfctc>

Юлдашева Світлана Анатоліївна,
професор кафедри ділової української
та іноземних мов Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
філологічних наук, доцент

НОВЕЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Сучасний етап розвитку кримінального законодавства України характеризується динамічними трансформаціями, що зумовлені як внутрішніми суспільно-політичними процесами, так і зовнішніми викликами, передусім пов'язаними з умовами воєнного стану. У таких обставинах особливого значення набуває проблема формування якісної, чіткої та узгодженої правничої термінології. Вона виступає не лише засобом нормативного закріплення кримінально-правових заборон, але й інструментом забезпечення принципів правової визначеності, законності та передбачуваності правозастосування.

Актуальність цієї розвідки полягає у необхідності комплексного аналізу новел кримінального законодавства крізь призму їхнього термінологічного наповнення, оскільки саме через категоріальний апарат реалізується зміст кримінально-правових норм.

Останні законодавчі зміни засвідчують тенденцію до суттєвого розширення понятійного апарату кримінального права. Це, зокрема, проявляється у введенні нових складів кримінальних правопорушень, пов'язаних із протидією збройній агресії та захистом державного суверенітету. До таких новел належать терміни «колабораційна діяльність», «пособництво державі-агресору», «виправдовування, визнання правомірною або заперечення збройної агресії проти України». Запровадження зазначених понять є закономірною реакцією держави на нові загрози, однак їх термінологічна конструкція нерідко викликає дискусії в наукових колах [3, с. 36].

Так, показовим прикладом є законодавче закріплення «колабораційної діяльності», яке охоплює широкий спектр форм поведінки: від публічної підтримки рішень держави-агресора до участі в діяльності окупаційних органів влади. Водночас відсутність чітких меж між окремими формами такої діяльності створює ризик конкуренції норм та ускладнює їх кваліфікацію. У практичній площині це може призводити до ситуацій, коли аналогічні діяння кваліфікуються за різними частинами статті, що підриває єдність судової практики [1].

Іншим прикладом термінологічної проблематики є використання оціночних понять, зокрема у формулюванні «виправдовування збройної агресії». Така категорія не містить чітких критеріїв для відмежування кримінально караної поведінки від реалізації права на свободу думки і слова. У результаті виникає потенційний конфлікт між кримінально-правовими заборонами та конституційними гарантіями, що вимагає особливо виваженого підходу як у нормотворчості, так і в правозастосуванні.

Характерною рисою сучасного розвитку кримінального законодавства є також трансформація змісту вже ustalених правових категорій. Зокрема, поняття «державна зрада» зазнає розширення шляхом включення нових форм протиправної діяльності, пов'язаних із інформаційною та кіберсферою. Наприклад, передача даних про розташування військових об'єктів через цифрові засоби комунікації або участь у інформаційних операціях держави-агресора нині можуть розглядатися як різновид сприяння ворогу. Така еволюція змісту терміна відображає сучасні реалії гібридної війни, однак водночас потребує належної термінологічної конкретизації [1].

Окремого аналізу потребує питання узгодженості національної кримінально-правової термінології з міжнародними стандартами. У контексті імплементації норм міжнародного гуманітарного права важливим є забезпечення відповідності між національними та міжнародними дефініціями. Зокрема, поняття «воєнні злочини» у міжнародному праві має чітко визначений зміст, тоді як у національному законодавстві його деталізація інколи є недостатньою або фрагментарною. Це може створювати труднощі під час кваліфікації злочинів та взаємодії з міжнародними судовими інституціями.

Не менш важливою проблемою є термінологічна нестабільність, що зумовлена високою динамікою законодавчих змін. Часте внесення поправок до кримінального законодавства без належної систематизації призводить до виникнення колізій і суперечностей у понятійному апараті. Ілюстрацією цього є використання таких формулювань, як «шкода національним інтересам» або «сприяння державі-агресору», які не мають універсального законодавчого визначення і можуть тлумачитися розширено.

Окрім того, слід звернути увагу на проблему міжгалузевої неузгодженості термінів. Окрім поняття, що використовуються у

кримінальному праві, можуть мати інше змістовне наповнення в адміністративному або інформаційному законодавстві. Це створює додаткові труднощі для правозастосовних органів і підвищує ризик помилок у кваліфікації правопорушень.

Узагальнюючи викладене, варто наголосити, що термінологічний вимір новел кримінального законодавства є одним із ключових чинників забезпечення ефективності кримінально-правового регулювання. Чіткість, однозначність і системність правничої термінології виступають необхідною умовою дотримання принципу правової визначеності та формування єдиної правозастосовної практики. Подальше вдосконалення кримінального законодавства має передбачати не лише оновлення змісту норм, але й глибоке наукове опрацювання їхнього термінологічного апарату з урахуванням як національних потреб, так і міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Мовчан Р.О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми : монографія Київ : Норма права, 2022. 241 с.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М І Мельника, М І Хавронюка 10-те вид , переробл та допов Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
3. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: наук.-практ. комент. / А.А. Вознюк, О.О. Дудоров, Р.О. Мовчан, С.С. Чернявський та ін.; за ред. А.А. Вознюка, Р.О. Мовчана, В.В. Чернея. Київ: Норма права, 2022. 278 с.
4. Сучасний кримінальний процес країн Європи: монографія [В. В. Луцик, В. А. Савченко, В. І. Самарін та ін.] ; за ред. В. В. Луцика та В. І. Самаріна. Харків : Право, 2018. 792 с.

Юсупова Катерина Олександрівна
ст.викладач кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права та психології НАВС,
доктор філософії з права, адвокат

ОГЛЯД ТРУПА, ПОВ'ЯЗАНИЙ З ЕКСГУМАЦІЄЮ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОКРЕМИХ МІЖНАРОДНИХ ПРАКТИК

Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією – це слідча (розшукова) дія з виймання трупа з відомого місця поховання в землі чи в іншому місці з метою його судово-медичного дослідження, а також у тих випадках, коли первинне судово-медичне дослідження цього трупа було проведене неповно або виникли нові серйозні обставини для перевірки обставин кримінального правопорушення шляхом дослідження раніше похованого трупа. Це складна